

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ 1

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ
Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ ΙΣΤΟΡΙΑ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ: 7-11-2020

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

Να αποδώσετε το περιεχόμενο των πιο κάτω ιστορικών όρων:

- «Εθνικό κόμμα» (Κ. Μαυρομιχάλη)
- «Σύνταγμα του 1927»
- «Μακεδονική Επιτροπή»

Μονάδες: 12

ΘΕΜΑ Α2

Να προσδιορίσετε αν το περιεχόμενο των ακόλουθων προτάσεων είναι σωστό ή όχι, γράφοντας στο τετράδιό σας τη λέξη «Σωστό» ή «Λάθος» δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

- α) Ο προσφυγικός συνωστισμός στις Σποράδες είχε ως αποτέλεσμα την οργάνωση της τοπικής αυτοδιοίκησης.
- β) Το ραλλικό κόμμα δεν παρουσίασε συγκροτημένο πρόγραμμα για την ανόρθωση της ελληνικής οικονομίας.
- γ) Ύστερα από τη Μικρασιατική καταστροφή, οι ηγέτες των κομμάτων πίστευαν πως τα σύνθετα κοινωνικά προβλήματα θα τα έλυne μία ισχυρή δικαστική εξουσία.
- δ) Τα προσφυγικά ρεύματα του 19^{ου} αιώνα συνέβαλαν στο γεωγραφικό κατακερματισμό της Ελλάδας.
- ε) Η προσαρμογή για τους Χίους πρόσφυγες στις Κυκλάδες ήταν ιδιαίτερα εύκολη, καθώς η διάθεση των Κυκλαδιτών απέναντί τους ήταν φιλική.
- στ) Μετά τις εκλογές του 1928, αρχικά οι ηγεσίες και των δύο μεγάλων κομμάτων επέδειξαν καλή θέληση και προσπάθησαν να γεφυρώσουν το χάσμα.
- ζ) Οι κάτοικοι της Σμύρνης, όταν πληροφορήθηκαν την τραγική τύχη των Κυδωνιών, επιβίβαστηκαν σε εμπορικά πλοία και διασκορπίστηκαν σε διάφορα νησιά του Αιγαίου και τη Θεσσαλία.
- η) Η πλειονότητα των προσφύγων απέφυγε να ταχθεί στο πλευρό των Φιλελευθέρων.
- θ) Η δολοφονία του Ίωνα Δραγούμη αποτέλεσε το αποκορύφωμα του Εθνικού Διχασμού.

ι) Μακεδόνες ιδρύουν συνοικισμό στη Στερεά Ελλάδα, στην περιοχή της Αταλάντης με όνομα «Νέα Πέλλα»

Μονάδες: 10

ΘΕΜΑ Β1

Να περιγράψετε την πορεία επιβολής της δικτατορίας του Ιωάννη Μεταξά ύστερα από το δημοψήφισμα της 3^{ης} Νοεμβρίου του 1935.

Μονάδες: 9

ΘΕΜΑ Β2

Ποιο ήταν το πρόγραμμα του Ελευθέριου Βενιζέλου όπως αυτό διατυπώθηκε στην ομιλία του στο Σύνταγμα στις 5 Σεπτεμβρίου 1910;

Μονάδες: 9

ΘΕΜΑ Β3

Να αναλύσετε τη διαδικασία ίδρυσης του συνοικισμού της Ερμούπολης στη Σύρο την περίοδο της επανάστασης καθώς και τις αντιδράσεις των ντόπιων κατοίκων του νησιού.

Μονάδες: 10

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Συνδυάζοντας τις πληροφορίες των παραθεμάτων που σας δίνονται με τις ιστορικές σας γνώσεις να αναφερθείτε:

- α) στην αποτυχία του τρικουπικού προγράμματος κατά την περίοδο 1881-1893 και στη συνακόλουθη λαϊκή δυσαρέσκεια που εκφράστηκε προς τα κόμματα συλλήβδην (μονάδες: 13)
- β) στον πολιτικό ρόλο που διαδραμάτισε η ομάδα των Ιαπώνων το διάστημα 1906-1908. (μονάδες: 12)

Μονάδες: 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

[...] Αντικατέστησε τη δεκάτη για ένα ορισμένο χρονικό διάστημα με το φόρο των «αροτριώντων κτηνών». Ο τελευταίος όμως αυτός φόρος ζημίωσε το δημόσιο, γιατί μειώθηκαν οι εισπράξεις του, ενώ ωφέλησε τους νέους τσιφλικούχους της Θεσσαλίας, γιατί ήταν εύκολο σ' αυτούς να ρίχνουν το φόρο στους ώμους των καλλιεργητών, εφόσον συνδεόταν με τον αριθμό των ζώων και όχι με την ιδιόκτητη έκταση της γης.

Ως προς τη δημοσιονομική του πολιτική, ο Τρικούπης ευνόησε την ανάπτυξη της εγχώριας παραγωγής και τον επαναπατρισμό των πλούσιων ομογενών 228 του εξωτερικού και των κεφαλαίων τους, γιατί πίστευε ότι με τον τρόπο αυτόν θα αναζωογονούσε και θα ανόρθωνε την οικονομία της χώρας, ενώ από το άλλο μέρος θα έδινε τις δυνατότητες για την πραγματοποίηση του εθνικού προγράμματος. Γι' αυτό και φάνηκε υποχωρητικός στο ζήτημα των εγγυήσεων και προνομίων που ζητούσαν οι κεφαλαιούχοι για την εξασφάλιση των τοποθετήσεών τους. [...] Η εισβολή όμως αυτή των κεφαλαίων φοβίζει και προκαλεί τις αντιδράσεις των εντόπιων αστών και μικροαστών. Ο πυρετός των επενδύσεων και της κερδοσκοπίας ανεβαίνει ιδίως με την αγορά εκτάσεων των τουρκικών τσιφλικιών στη Θεσσαλία.

[Απ. Βακαλόπουλου, ό.π., σσ 307-310]

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Οι φόροι που είχε αναγκασθεί να επιβάλει ο Τρικούπης, καθώς και τα δάνεια που είχε συνάψει για να φέρει σε πέρας το μεγαλόπνοο έργο του, είχαν προκαλέσει τη δυσφορία ενός μεγάλου μέρους του λαού. Τη δυσφορία αυτή τη καλλιέργησε με δημαγωγικό τρόπο η αντιπολίτευση που του κόλλησε και το επίθετο «φορομπήχτης». Έτσι ο αρχηγός της Θεόδωρος Δηλιγιάννης, ανταποκρινόμενος στις επιθυμίες του λαού και υποσχόμενος να κυβερνήσει χωρίς την επιβολή νέων φόρων και χωρίς τη σύναψη νέων δανείων, κατορθώνει να τον ανατρέψει στις 7 Απριλίου 1885.

[Απ. Βακαλόπουλου, Νέα Ελληνική Ιστορία 1204-1985, εκδ. Βάνιας, Θεσσαλονίκη 5 1991, σ. 310]

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

[...] Την ομάδα αποτελούσαν νέοι κυρίως βουλευτές, που ήταν αμετάκλητα πεπεισμένοι ότι η χώρα έπρεπε ν' απαλλαγεί επιτέλους από το καθεστώς του παλαιοκομματισμού και να προχωρήσει γοργά στο δρόμο της αστικής αλλαγής [...] ονομάστηκαν δε «Ιάπωνες» από το Βλάση Γαβριηλίδη στις «Ακρόπολη», λόγω της κεραυνοβόλας επέμβασής τους σ' όλα τα επίμαχα ζητήματα μέσα στη βουλή, γιατί η δράση τους θύμιζε την ταχύτητα και αποφασιστικότητα των Ιαπώνων κατά τον πρόσφατο τότε Ρωσοϊαπωνικό πόλεμο.

Η ομάδα των «Ιαπώνων», παρά τη μαχητικότητα που τη χαρακτήριζε, είχε βασικές αδυναμίες που οφείλονταν στην έλλειψη εσωτερικής συνοχής. Αυτοί που την συγκροτούσαν, πέρα από ένα επίχρισμα αστικού φιλελευθερισμού, δεν είχαν ούτε κοινή ιδεολογική κατεύθυνση, ούτε πρόγραμμα συγκεκριμένης πολιτικής δράσης, ούτε ενότητα επιδιώξεων. Δεν αποτελούσαν, δηλαδή, κόμμα αρχών, αλλά ο καθένας εργαζόταν για την προσωπική του ανάδειξη στο κοινοβούλιο, επιδιώκοντας σε ρητορικά πυροτεχνήματα και προετοιμάζοντας επιμελώς το έδαφος για τη προσωπική του καριέρα. Έτσι η ομάδα έγινε αργότερα ευκολώτατα λεία για τον κοτζαμπασισμό και διασπάστηκε με τη μέθοδο του προσεταιρισμού των μελών της.

[...] Παρά τη σύντομη και ανοργάνωτη δράση της, η ομάδα των «Ιαπώνων» πρόσφερε αναμφισβήτητες υπηρεσίες στην υπόθεση της προσπάθειας για αστική αλλαγή, γιατί κατάφερε αποφασιστικά πλήγματα κατά του φαυλοκρατικού παλαιοκομματισμού.

[Τάσος Βουρνάς, Ιστορία της Νεώτερης και Σύγχρονης Ελλάδας, τόμος Α', σελ. 585-586]

ΘΕΜΑ Δ1

Με βάση την αφήγηση του σχολικού εγχειριδίου και τα στοιχεία που θα αντλήσετε από τα πιο κάτω Κείμενα, να αναφερθείτε:

α) στον τρόπο με τον οποίο η Εθνοσυνέλευση του 1843-1844 επέλυσε τα επίμαχα προβλήματα της στελέχωσης του δημοσίου και των όρων εκλογής των βουλευτών (μονάδες: 18)

β) στους λόγους για τους οποίους το θέμα των δικαιωμάτων των ετεροχθόνων απέκτησε διεθνείς προεκτάσεις και προκάλεσε την αντίδραση της οθωμανικής κυβέρνησης (μονάδες: 7)

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Β΄ Ψήφισμα της Εθνοσυνέλευσης της 3ης Σεπτεμβρίου

Η κυβέρνηση οφείλει αμέσως μετά την δημοσίευση του Συντάγματος να σχηματίσει το προσωπικό της δημοσίας υπηρεσίας διορίζουσα εκ των υπαγομένων εις τας εξής κατηγορίας:

- α) Τους αυτόχθονας κατοίκους της ελληνικής επικρατείας και τους μέχρι τέλους του 1827 αγωνισθέντας εν αυτή, ή ελθόντας και διαμείνοντας μέχρι του αυτού έτους, τους δε λαβόντας στρατιωτικώς και αποδεδειγμένως μέρος εις τους μετά ταύτα, ήτοι μέχρι του 1829, κατά ξηράν και θάλασσαν γενομένας κατά των εχθρών μάχας.
- β) Τους μεταναστεύσαντας κατοίκους και τους αγωνιστάς των μερών της Στερεάς και των νήσων, των λαβόντων τα όπλα εις τον υπέρ της ανεξαρτησίας αγώνα, ελθόντας μέχρι του 1837 και εγκατασταθέντας οικογενειακώς εις ένα των δήμων του Βασιλείου και τα τέκνα όλων των εις τας ανωτέρω κατηγορίας υπαγομένων.
- γ) Τους μη εμπεριλαμβανομένους εις τους ανωτέρω δύο παραγράφους η κυβέρνηση οφείλει να μη διατηρήσει ουδέ να διορίσει εις τας δημοσίας υπηρεσίας (...).

Δεν υπάγονται εις τας ανωτέρω κατηγορίας γενικώς ο στρατός της ξηράς και της θαλάσσης, οι εκτός του κράτους διοριζόμενοι εις διερμηνευτικές και προξενικές θέσεις (...) και οι καθηγηταί και διδάσκαλοι των εκπαιδευτικών καταστημάτων και των ωραίων τεχνών ως προς τας ειδικάς θέσεις των.

Το παρόν ψήφισμα ισχύει ως εάν ήτο καταχωρημένον αυτολεξεί εις το Σύνταγμα (...).

[Πηγή το βιβλίο του Ιωάν. Δημάκη, Η Πολιτειακή Μεταβολή του 1843 και το ζήτημα]

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Περιορίζεται η χωριστή εκπροσώπηση των ετεροχθόνων

Η της 3ης Σεπτεμβρίου Εν Αθήναις Εθνική των Ελλήνων Συνέλευσις
Ψηφίζει

Ότι εις τους μεταναστεύσαντας δίδεται το δικαίωμα του να έχωσιν εις την Βουλήν ιδιαίτερον Αντιπρόσωπον, οσάκις πραγματικώς συνοικισθέντες αποτελέσωσι δήμον, πόλιν, ή επαρχίαν χωριστήν και παρουσιάσωσι πληθυσμόν ίσον με το ήμισυ του ελαχίστου όρου, τον οποίον ο περί εκλογής νόμος θέλει προσδιορίσει δια την εκλογήν ενός Βουλευτού.

Εν Αθήναις την 3 Φεβρουαρίου 1844.

[Αι Αγορεύσεις του Ελληνικού Κοινοβουλίου, ό.π., σ. 99]

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

Τα δικαιώματα των ετεροχθόνων και οι διεθνείς προεκτάσεις

Το θέμα των δικαιωμάτων των ετεροχθόνων είχε προεκτάσεις και στις διεθνείς σχέσεις της Ελλάδας, και τούτο από δύο πλευρές. Πρώτον από το ενδιαφέρον των «προστάτιδων» Δυνάμεων που παρακολουθούσαν όλες τις πτυχές της ελληνικής πολιτικής ζωής. Και δεύτερον από τις αντιδράσεις της οθωμανικής αυτοκρατορίας, η οποία στη διάκριση των ετεροχθόνων σε κοινότητες ανάλογα με την επαρχία της καταγωγής τους (π.χ. Θεσσαλοί, Μακεδόνες κλπ.) και στην παραχώρηση σ' αυτούς εκλογικών δικαιωμάτων, διέβλεπε τάσεις διεκδικήσεων σε

εδάφη της εκ μέρους της Ελλάδας. (...) Οι αντιπρόσωποι των Δυνάμεων συγκέντρωσαν αρχικά την προσοχή τους στον αποκλεισμό των ετεροχθόνων από τις δημόσιες θέσεις (...), ενώ από την πλευρά της η οθωμανική κυβέρνηση διατύπωσε έντονες διαμαρτυρίες για την εκλογική αντιπροσώπευση που χορηγήθηκε στους Ψαριανούς και το ενδεχόμενο να παραχωρηθούν ανάλογα δικαιώματα και στις άλλες κατηγορίες μεταναστών. Ακριβώς όμως οι οθωμανικές αντιδράσεις και οι επιπτώσεις που θα μπορούσαν να έχουν στις ελληνοτουρκικές σχέσεις, οδήγησαν με τη σειρά τους και στην τοποθέτηση των ξένων Δυνάμεων απέναντι σ' αυτό το θέμα.

[Ιωάννης Δημάκης, ό.π., σσ. 181-182]

ΣΠΟΚΛΔΗ

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ 2

**ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ
Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ ΙΣΤΟΡΙΑ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ: 7-11-2020**

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

Να προσδιορίσετε αν το περιεχόμενο των ακόλουθων προτάσεων είναι σωστό ή όχι, γράφοντας στο τετράδιό σας τη λέξη «**Σωστό**» ή «**Λάθος**» δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

- α)** Με το γαλλικό κόμμα συμπαρατάχθηκαν λόγιοι, στρατιωτικοί και έμποροι που είχαν σπουδάσει ή διαμείνει στη Δυτική Ευρώπη.
- β)** Η τακτική του βασιλιά Όθωνα κατά την περίοδο μεταξύ των δύο Συνταγμάτων οδήγησε τα κόμματα της αντιπολίτευσης σε σύγκρουση με την Αυλή.
- γ)** Κατά το τελευταίο τέταρτο του 19ου αιώνα, τα κόμματα έχασαν τη βαρύτητα και το κύρος που είχαν την προηγούμενη περίοδο.
- δ)** Στις εκλογές του Νοεμβρίου του 1862 η πλειονότητα των υποψηφίων προερχόταν από κομματικούς μηχανισμούς.
- ε)** Το 1822 δημιουργήθηκε ρήγμα στις σχέσεις στρατιωτικών και προκρίτων.

Μονάδες: 10

ΘΕΜΑ Α2

Να αποδώσετε το περιεχόμενο των πιο κάτω ιστορικών όρων:

- α.** Διχοτόμηση του χαρτονομίσματος
β. ΟΥΛΕΝ
γ. Πεδινόι

Μονάδες: 15

ΘΕΜΑ Β1

Ποιες ήταν οι θέσεις του αγγλικού κόμματος αναφορικά με την εσωτερική οργάνωση του νεοσύστατου ελληνικού κράτους;

Μονάδες: 12

ΘΕΜΑ Β2

Να καταγράψετε τους λόγους ανάδειξης της «νέας γενιάς».

Μονάδες: 13

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Συνδυάζοντας τις πληροφορίες του κειμένου που ακολουθεί με τις ιστορικές σας γνώσεις να αναφερθείτε:

α) στο πρόβλημα της μεγάλης γαιοκτησίας που προέκυψε στην Ελλάδα το 1881 και ειδικότερα στις πρακτικές που ακολούθησαν οι τσιφλικάδες της Θεσσαλίας και (Μονάδες: 13)

β) στην εξέλιξη του αγροτικού ζητήματος από το 1914 έως λίγο πριν τη μικρασιατική καταστροφή (Μονάδες: 12)

Μονάδες: 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Τα μεγάλα τσιφλίκια της Θεσσαλίας και της Άρτας σχηματίστηκαν κατά το πλείστον στο πολύ μικρό χρονικό διάστημα που παρεμβλήθηκε από τα 1878 (Συνθήκη του Βερολίνου) έως τα 1881 (έτος της προσάρτησης).

Όπως και στην περίπτωση της Αττικής, οι συνθήκες του Βερολίνου και της Κωνσταντινουπόλεως (1881) περί της Θεσσαλίας υπαγόρευαν τον σεβασμό των «κεκτημένων δικαιωμάτων». Βεβαίως, η νομική αυτή ρύθμιση δεν εμπόδισε την μαζική αποχώρηση των τούρκων νομέων, οι οποίοι εφοδιασμένοι με τους νεοπαγείς τίτλους απόλυτης κυριότητας, παρουσιάστηκαν στην χρηματιστική αγορά της Κωνσταντινούπολης, αναζητώντας αγοραστές. Στο διάστημα τριών μόνον ετών, μια πελώρια μεταβίβαση τίτλων και μια συγκέντρωση της γαιοκτησίας πραγματοποιήθηκαν εις όφελος των μεγάλων Ελλήνων χρηματιστών της διασποράς[...].

Υπό την προτροπή των Ελλήνων μεγιστάνων, κινουμένων μεταξύ των παροικιών του εξωτερικού και των κυρίων χρηματιστικών αγορών της Ευρώπης, η κυβέρνηση του Χαριλάου Τρικούπη (ο οποίος είχε την εξουσία κατά το μεγαλύτερο μέρος της περιόδου 1880-95), γνωστού κυρίως για τις αξιοσημείωτες προσπάθειές του υπέρ της εκβιομηχάνισης, δε δίστασε να μεταβάλλει ολοσχερώς την πάγια γεωργική πολιτική του Ελληνικού Κράτους, προκειμένου να προστατεύει τη μεγάλη έγγειο ιδιοκτησία των τσιφλικιών.

[Κ. Βεργόπουλου, Το αγροτικό ζήτημα στην Ελλάδα, Η κοινωνική ενσωμάτωση της γεωργίας, σσ. 120-121]

ΘΕΜΑ Δ1

Συνδυάζοντας τις πληροφορίες των παραθεμάτων που σας δίνονται με τις ιστορικές σας γνώσεις να αναφερθείτε:

α) στην αποτυχία του τρικουπικού προγράμματος κατά την περίοδο 1881-1893 και στη συνακόλουθη λαϊκή δυσαρέσκεια που εκφράστηκε προς τα κόμματα συλλήβδην (μονάδες: 13)

β) στον πολιτικό ρόλο που διαδραμάτισε η ομάδα των Ιαπώνων το διάστημα 1906-1908. (μονάδες: 12)

Μονάδες: 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

[...] Αντικατέστησε τη δεκάτη για ένα ορισμένο χρονικό διάστημα με το φόρο των «αροτριώντων κτηνών». Ο τελευταίος όμως αυτός φόρος ζημίωσε το δημόσιο,

γιατί μειώθηκαν οι εισπράξεις του, ενώ ωφέλησε τους νέους τσιφλικούχους της Θεσσαλίας, γιατί ήταν εύκολο σ' αυτούς να ρίχνουν το φόρο στους ώμους των καλλιεργητών, εφόσον συνδεόταν με τον αριθμό των ζώων και όχι με την ιδιόκτητη έκταση της γης.

Ως προς τη δημοσιονομική του πολιτική, ο Τρικούπης ευνόησε την ανάπτυξη της εγχώριας παραγωγής και τον επαναπατρισμό των πλούσιων ομογενών 228 του εξωτερικού και των κεφαλαίων τους, γιατί πίστευε ότι με τον τρόπο αυτόν θα αναζωογονούσε και θα ανόρθωνε την οικονομία της χώρας, ενώ από το άλλο μέρος θα έδινε τις δυνατότητες για την πραγματοποίηση του εθνικού προγράμματος. Γι' αυτό και φάνηκε υποχωρητικός στο ζήτημα των εγγυήσεων και προνομίων που ζητούσαν οι κεφαλαιούχοι για την εξασφάλιση των τοποθετήσεών τους. [...] Η εισβολή όμως αυτή των κεφαλαίων φοβίζει και προκαλεί τις αντιδράσεις των εντόπιων αστών και μικροαστών. Ο πυρετός των επενδύσεων και της κερδοσκοπίας ανεβαίνει ιδίως με την αγορά εκτάσεων των τουρκικών τσιφλικιών στη Θεσσαλία.

[Απ. Βακαλόπουλου, ό.π., σσ 307-310]

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Οι φόροι που είχε αναγκασθεί να επιβάλει ο Τρικούπης, καθώς και τα δάνεια που είχε συνάψει για να φέρει σε πέρας το μεγαλόπνοο έργο του, είχαν προκαλέσει τη δυσφορία ενός μεγάλου μέρους του λαού. Τη δυσφορία αυτή τη καλλιέργησε με δημαγωγικό τρόπο η αντιπολίτευση που του κόλλησε και το επίθετο «φορομπήχτης». Έτσι ο αρχηγός της Θεόδωρος Δηλιγιάννης, ανταποκρινόμενος στις επιθυμίες του λαού και υποσχόμενος να κυβερνήσει χωρίς την επιβολή νέων φόρων και χωρίς τη σύναψη νέων δανείων, κατορθώνει να τον ανατρέψει στις 7 Απριλίου 1885.

[Απ. Βακαλόπουλου, Νέα Ελληνική Ιστορία 1204-1985, εκδ. Βάνιας, Θεσσαλονίκη 5 1991, σ. 310]

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

[...] Την ομάδα αποτελούσαν νέοι κυρίως βουλευτές, που ήταν αμετάκλητα πεπεισμένοι ότι η χώρα έπρεπε ν' απαλλαγεί επιτέλους από το καθεστώς του παλαιοκομματισμού και να προχωρήσει γοργά στο δρόμο της αστικής αλλαγής [...] ονομάστηκαν δε «Ιαπωνες» από το Βλάση Γαβριηλίδη στις «Ακρόπολη», λόγω της κεραυνοβόλας επέμβασής τους σ' όλα τα επίμαχα ζητήματα μέσα στη βουλή, γιατί η δράση τους θύμιζε την ταχύτητα και αποφασιστικότητα των Ιαπώνων κατά τον πρόσφατο τότε Ρωσοϊαπωνικό πόλεμο.

Η ομάδα των «Ιαπώνων», παρά τη μαχητικότητα που τη χαρακτήριζε, είχε βασικές αδυναμίες που οφείλονταν στην έλλειψη εσωτερικής συνοχής. Αυτοί που την συγκροτούσαν, πέρα από ένα επίχρισμα αστικού φιλελευθερισμού, δεν είχαν ούτε κοινή ιδεολογική κατεύθυνση, ούτε πρόγραμμα συγκεκριμένης πολιτικής δράσης, ούτε ενότητα επιδιώξεων. Δεν αποτελούσαν, δηλαδή, κόμμα αρχών, αλλά ο καθένας εργαζόταν για την προσωπική του ανάδειξη στο κοινοβούλιο, επιδιδόμενος σε ρητορικά πυροτεχνήματα και προετοιμάζοντας επιμελώς το έδαφος για τη προσωπική του καριέρα. Έτσι η ομάδα έγινε αργότερα ευκολώτατα λεία για τον κοτζαμπασισμό και διασπάστηκε με τη μέθοδο του προσεταιρισμού των μελών της.

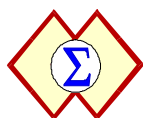
[...] Παρά τη σύντομη και ανοργάνωτη δράση της, η ομάδα των «Ιαπώνων»

πρόσφερε αναμφισβήτητες υπηρεσίες στην υπόθεση της προσπάθειας για αστική αλλαγή, γιατί κατάφερε αποφασιστικά πλήγματα κατά του φαυλοκρατικού παλαιοκομματισμού.

[Τάσος Βουρνάς, Ιστορία της Νεώτερης και Σύγχρονης Ελλάδας, τόμος Α΄, σελ. 585-586]

ΣΠΟΚΛΔΗ

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ 3

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ
Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ ΙΣΤΟΡΙΑ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ: 7-11-2020

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

Να συμπληρώσετε τα παρακάτω κενά με τις κατάλληλες λέξεις ή φράσεις:

α) Η γραμμή Αμβρακικού - _____ αποτελούσε τα σύνορα του νέου ελληνικού κράτους.

β) Η Αγγλία απορροφούσε το σύνολο σχεδόν των εξαγωγών _____ αλλά και ένα σημαντικό ποσοστό των _____.

γ) Στη σχετικά ομοιογενή _____ για παράδειγμα, δίπλα στους 166.000 _____ υπήρχαν, το 1914, 38.000 μουσουλμάνοι (_____) και μερικές χιλιάδες Εβραίοι.

δ) Ο δανεισμός κατευθυνόταν ως επί το πλείστον προς τους παραγωγούς και δημιουργούσε προϋποθέσεις εκμετάλλευση, καθώς ουσιαστικά επρόκειτο για έναν τρόπο _____ της επικείμενης _____, με δυσμενείς για τον _____ όρους.

ε) Γέφυρες, αμαξιτοί δρόμοι, λιμάνια, _____, δημόσια κτίρια, όλα όσα στηρίζουν την οικονομική και _____ λειτουργία του κράτους, είτε δεν υπήρχαν καθόλου, είτε βρίσκονταν σε κακή κατάσταση.

Μονάδες:6

ΘΕΜΑ Α2

Να αντιστοιχίσετε τις χρονολογίες της στήλης Α με τα γεγονότα της στήλης Β:

A

1. 1864
2. 1881
3. 1854
4. 1774
5. 1893
6. 1841
7. 1912
8. 1866
9. 1846
10. 1869

B

- α. Κριμαϊκός πόλεμος
- β. Ίδρυση Εθνικής Τράπεζας
- γ. Προσάρτηση των Ιονίων νήσων
- δ. Ολοκλήρωση της διώρυγας της Κορίνθου
- ε. Προσάρτηση Θεσσαλίας
- στ. Συνθήκη Κιουτσούκ-Καϊναρτζή
- ζ. Σερπιέρι-Ρου
- η. Ολοκλήρωση της διώρυγας του Σουέζ
- θ. 389 ατμόπλοια στην Ελλάδα
- ι. υποκατάστημα Εθνικής Τράπεζας στην Πάτρα

Μονάδες: 5

ΘΕΜΑ Α3

Να αποδώσετε το περιεχόμενο των πιο κάτω ιστορικών όρων:

Φεντερασιόν

Διεθνής Οικονομικός Έλεγχος (Δ.Ο.Ε.)

Μονάδες: 12

ΘΕΜΑ Β1

α) Πότε ιδρύθηκε η Εθνική Τράπεζα, από ποιους και ποιες δραστηριότητες ανέπτυξε;

β) Τι γνωρίζετε για την ίδρυση της Τράπεζας της Ελλάδος, τη λειτουργία της και τα αποτελέσματα που προέκυψαν απ' αυτή στην ελληνική οικονομία;

Μονάδες: 14

ΘΕΜΑ Β2

Να καταγράψετε τους λόγους που καθυστέρησε η ανάπτυξη των υποδομών και της βιομηχανίας στην Ελλάδα κατά τις πρώτες δεκαετίες της ανεξαρτησίας της.

Μονάδες: 13

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Συνδυάζοντας τα στοιχεία των παραθεμάτων που σας δίνονται με τις ιστορικές σας γνώσεις να καταγράψετε την δανειοληπτική πολιτική του ελληνικού κράτους από τα πρώτα χρόνια της Ανεξαρτησίας του μέχρι λίγο πριν την πτώχευση του 1893.

Μονάδες: 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Τα δάνεια πού συνάπτει το κράτος, μόνο ελλείμματα δημιουργούν και απομυζούν κυριολεκτικά τους πόρους της χώρας. Το 1878 η εσωτερική δανειακή πολιτική επεκτείνεται και στα εξωτερικά δάνεια, που από την εποχή του αγώνα είχαν «παγοποιηθεί». Επί πραγματικού κεφαλαίου 540.000 λιρών, το κράτος, πιεζόμενο από τους φορείς της αγγλικής πολιτικής, αναγκάζεται ν' αναγνωρίσει κεφάλαιο 1.200.000 λιρών και έτσι, το 1878, το 40% των εσόδων του ελληνικού προϋπολογισμού διαρρέει προς τα χρέη του δημοσίου, στο εσωτερικό και το εξωτερικό. Στον οικονομικό τομέα διαγράφεται πλέον με βεβαιότητα η επικείμενη χρεωκοπία του ελληνικού κράτους [...].

Οι εκλογές που προκήρυξε ο Τρικούπης για τις 4 Ιανουαρίου 1887 διεξήχθησαν υπό καθεστώς ελευθερίας και κατέληξαν σε πλήρη πανωλεθρία του Δεληγιάννη [...]. Η πρώτη ενέργεια του Τρικούπη ήταν η σύναψη εξωτερικού δανείου ύψους 19.000.000 χρυσών φράγκων κι ακόμα μιας σειράς εσωτερικών δανείων, με τα οποία κατορθώθηκε όχι μονάχα η ισοσκέλιση του προϋπολογισμού του 1887, αλλά δημιουργήθηκε και περίσσειμα 4.000.000 δραχμών.

Παρά τη λαϊκή δυσαρέσκεια, που το 1885 συντέλεσε στην ανατροπή του, ο Τρικούπης επανέφερε το προηγούμενο καθεστώς των εμμέσων φόρων και των μονοπωλίων. Για την κατοχύρωση του θεσμού των μονοπωλίων συνήψε δάνειο 135.000.000 δραχμών, για την ασφάλεια του οποίου παραχωρήθηκαν οι πρόσοδοι των μονοπωλίων στη συσταθείσα τότε «Εταιρία διαχειρήσεως μονοπωλίων». Η ρύθμιση των πραγμάτων κατά τον τρόπον αυτό, με τη δημιουργία ενός ισχυρού

καπιταλιστικού οργανισμού που θ' απορροφούσε τις μονοπωλιακές προσόδους, οδήγησε στην επίτευξη ετήσιας απόδοσης γύρω στα 90.000.000 δρχ., που διατέθηκε αφ' ενός μεν για την παραγγελία τριών νέων θωρηκτών του στόλου, των «Υδρα», «Σπέτσαι» και «Ψαρά» και αφ' ετέρου για την απόσβεση των τοκοχρεωλυσίων προηγουμένων, επαχθέστατων, δανείων και για την πληρωμή των χρεών της επιστράτευσης του 1885-1886.

[Τάσος Βουρνάς, Ιστορία της Νεώτερης και σύγχρονης Ελλάδας, τόμος Α', σελ. 487, 518-519]

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Το συνολικό έλλειμμα των δημοσίων προϋπολογισμών κατά τα έτη 1879-1892 ήταν ίσο με 471.000.000 δρχ. Το έλλειμμα αυτό τοποθετούνταν πέρα από κάθε δυνατότητα καλύψεως με τακτικά έσοδα από το εσωτερικό της χώρας. Μοναδική λύση πια ήταν η προσφυγή σε έκτακτες πηγές εσόδων, όπως ήταν ο εσωτερικός και εξωτερικός δανεισμός. Ως το 1879 η Ελλάδα αποκλειόταν από τα ευρωπαϊκά χρηματιστήρια, λόγω του μη διακανονισμού των δανείων της Ανεξαρτησίας και των δύο πτωχεύσεων της, 1826 και 1843. Όμως από το 1879, χάρη στη διεθνή κρίση, η Ελλάδα έγινε δεκτή στα χρηματιστήρια, αφού προηγουμένως ρύθμιζε το χρέος της που εκκρεμούσε. Δεδομένου ότι οι υποχρεώσεις της χώρας σε χρυσό προς το εξωτερικό είχαν περιοριστεί σε 16.000.000 χρυσές δρχ. μόνο, είναι προφανές ότι τα κρίσιμα ελλείμματα που έγιναν αιτία να διογκωθεί το δημόσιο χρέος και οδήγησαν στην πτώχευση του 1893 δεν οφείλονταν σε παλαιότερες διαχειρίσεις, αλλά τοποθετούνταν σχεδόν ολοκληρωτικά στην περίοδο 1883-1893.

[Ι.Ε.Ε., τόμος ΙΔ, σελ. 78-79]

ΘΕΜΑ Δ1

Λαμβάνοντας υπόψη τις ιστορικές σας γνώσεις και τα στοιχεία του παραθέματος να καταγράψετε την οικονομική κατάσταση της Ελλάδας κατά το διάστημα 1919-1922 και τις προσπάθειες ανόρθωσής της από τις ελληνικές κυβερνήσεις.

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Οι μεταπολεμικές κυβερνήσεις προσπάθησαν να αντιμετωπίσουν τα σημαντικά και συνεχώς αυξανόμενα ελλείμματα του προϋπολογισμού που δημιουργούσαν οι υπέρογκες πολεμικές δαπάνες με τα εξωτερικά δάνεια και την αύξηση των κρατικών εσόδων. Ως το Νοέμβριο του 1920 η Ελλάδα μπόρεσε να κάνει χρήση ενός μέρους των συμμαχικών πιστώσεων. Μετά το «πάγωμα» όμως των πιστώσεων αυτών – επακόλουθο της νοεμβριανής αλλαγής¹- η ελληνική οικονομία άρχισε να οδηγείται σταθερά προς όλο και μεγαλύτερα αδιέξοδα. Η «λύση» της εκδόσεως νέου χαρτονομίσματος, που εφαρμόστηκε κατά καιρούς με τίμημα την αύξηση του πληθωρισμού, δεν μπορούσε παρά να είναι όχι μόνο προσωρινή, όπως και όλες οι λύσεις αυτού του είδους, αλλά και περιορισμένης εκτάσεως [...] Οι κύριες συνεπώς, κυβερνητικές προσπάθειες στράφηκαν προς την κατεύθυνση της εξευρέσεως δανείου. Ολόκληρη η μετά το 1920 περίοδος χαρακτηρίζεται από αυτήν τη μόνιμη – και μόνιμα ανεπιτυχή – επιδίωξη [...] Τον Απρίλιο του 1922 η ελληνική κυβέρνηση κατέφυγε στη λύση του εσωτερικού δανεισμού. Το αναγκαστικό δάνειο του Πρωτοπαπαδάκη², παρά το γεγονός ότι από

τις διατάξεις του εξαιρέθηκαν οι ξένοι υπήκοοι και οι ξένες εταιρείες (και έτσι, έμμεσα, αρκετοί ευκατάστατοι Έλληνες), απέφερε στο Δημόσιο Ταμείο το σημαντικό ποσό του 1.550 εκατ. δραχμών. Δεν έλυσε όμως το οικονομικό πρόβλημα της χώρας. Η διχοτόμηση του χαρτονομίσματος σε «Σταυρούς» (την εικόνα δηλαδή του ιδρυτή της Εθνικής Τράπεζας Γεωργίου Σταύρου) και σε «Στέμματα» βοήθησε να αντιμετωπιστούν οι άμεσες κρατικές υποχρεώσεις μόνο ως το φθινόπωρο του 1922.

[Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, τόμος ΙΕ΄, Εκδοτική Αθηνών, σελ. 84-85]

1. Ενοεί την ήττα του Βενιζέλου στις εκλογές που έγιναν το Νοέμβριο του 1920.
2. Π. Πρωτοπαπαδάκης: Υπουργός Οικονομικών και επισιτισμού στην Ελλάδα που εμπνεύστηκε και εφάρμοσε το μέτρο της «διχοτόμησης» της δραχμής το 1922.

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ 4

ΘΕΜΑΤΑ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΜΗΜΑΤΑ Γ΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

A1

Να προσδιορίσετε αν το περιεχόμενο των ακόλουθων προτάσεων είναι σωστό ή όχι, γράφοντας στο τετράδιό σας τη λέξη «Σωστό» ή «Λάθος» δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση.

(10 μονάδες)

1. Με τη Μικρασιατική καταστροφή (1922) χάθηκαν οι ανεπτυγμένες οικονομικά και πολιτιστικά περιοχές της Μικράς Ασίας και της Δυτικής Θράκης.
2. Ο Μεταξάς δεν χρειάστηκε να ασκήσει βία για να επιβάλει, το 1926, τη δικτατορία του.
3. Το γαλλικό κόμμα υποστήριζε το ιδεώδες της Μεγάλης Ιδέας
4. Με το ρωσικό κόμμα συμπαρατάχθηκαν, μεταξύ άλλων, ακτήμονες και μικροϊδιοκτήτες γης
5. Το 1938 ιδρύθηκε το **Σοσιαλιστικό Εργατικό Κόμμα Ελλάδος (Σ.Ε.Κ.Ε.)** από συνέδριο σοσιαλιστών.

A2

Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων όρων: (15 μονάδες)

- A. Σύνταγμα 1927
- B. Συνθήκη Σεβρών
- Γ. Πανελλήνιον

B. Απαντήστε στις παρακάτω ερωτήσεις:

1. Ποια προβλήματα αντιμετώπιζαν οι Φιλελεύθεροι κατά την περίοδο 1923-28;
(Μονάδες 13)

2. Να αναφέρετε τη δομή των ξενικών κομμάτων κατά την Καποδιστριακή και Οθωνική περίοδο (**Μονάδες 12**)

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

Γ1

Αφού μελετήσετε το παράθεμα, να κρίνετε εάν και σε ποιο βαθμό το Συντάγμα της Επιδαύρου (1822) είναι προσαρμοσμένο στις ανάγκες του αγώνα Ανεξαρτησίας και στις προσδοκίες των επαναστατημένων Ελλήνων. Να εξηγήσετε ακόμη τις επιδιώξεις του Υψηλάντη καθώς και στο αποτέλεσμα της ψήφισης του συντάγματος.

Το «Προσωρινόν Πολίτευμα» της Επιδαύρου

Το πολίτευμα τούτο, δια να μη διεγείρη, ως δημοκρατικόν την δυσπιστίαν της Ιεράς Συμμαχίας, ωνομάσθη «προσωρινόν». Διεκρίνετο, όπως αντιλαμβάνει κανείς, από έντονον αντιαπολυταρχικὴν διάθεσιν. Βεβαίως δε, λόγω του πολυαρχικού χαρακτήρος του, και συγκεκριμένως λόγω της χρονικῶς περιορισμένης θητείας του εκτελεστικού, της ελλείψεως ενότητος και ισχύος του πολυμελούς εκτελεστικού, δεν ἦτο προωρισμένον να διευκολύνη τον Αγώνα της Ανεξαρτησίας, ο οποίος πιθανῶς θα ηυδοκίμει περισσότερο υπό την διεύθυνσιν ενός ἢ ολίγων προσώπων. Ἀλλ' ἡ διαχειριζομένη τον Αγώνα κατά τῶπους αριστοκρατία των προεστών και των στρατιωτικῶν δεν ηνείχετο ευκόλως την ἀρχὴν ενός μόνον προσώπου, τῶσω μάλλον, καθόσον δεν φαίνεται να υπήρχεν ἐκείνην την εποχὴν ἀρχηγός του μαχομένου λαοῦ ικανός να ἐπιβληθῆ γενικώτερον δια της υπεροχῆς του. Ἡ ἱστορία των επαναστάσεων, ἄλλως, δεν ἀποδεικνύει ὅτι ὑπὸ ὠρισμένον σύστημα ἀσκήσεως της ἐξουσίας ἀποφεύγονται πάντως αὐτῶν τῶν ρήξεις μεταξύ των φορέων της επαναστατικῆς θελήσεως, τουναντίον δε τὸ ἐλεύθερον πολίτευμα ἀποτελεῖ την πρώτην, γενικῶς αἰσθητήν, ἀνάγκην των κατὰ της ἀπολυταρχίας ἐξεγειρομένων. Οἰονδήποτε δε πολίτευμα, και πολὺ περισσότερο τὸ της Επιδαύρου, δεν ἦτο δυνατόν να ἐφαρμοσθῆ ομαλῶς εἰς τὰς περιπετείας τῶσον ἀνίσου ἀγῶνος και ἐιδικῶς την ἐπιούσαν της ἐξεγέρσεως ἐναντίον καταθλιπτικῆς δεσποτείας, ὑπὸ τὸ κράτος της ὁποίας πολλοὶ των ηγετῶν της Επανάστασεως εἶχον ἐξοικειωθῆ με πολλὰ ἐκ των ἐλαττωμάτων της ἀπολυταρχίας και ἰδίᾳ τον ὀλιγαρχικόν φθόνον και την συστηματικὴν καχυποψίαν. Δια τους αὐτοὺς λόγους και ἡ

ύπαρξις των τοπικών Διοικήσεων τας οποίας διετήρησε το Σύνταγμα της Επιδαύρου και αι οποίαι απετέλουν «μερικωτέρας κεφαλάς της Ελλάδος», αντί να γίνη πρόξενος καλού δια της αποκεντρώσεως, συνετέλει εις την σύγχυσιν, διότι επέτεινε την αδυναμίαν του εκτελεστικού και δεν ηυνόει την επιτυχίαν του πολιτεύματος.

Παρά ταύτα το έργον της πρώτης Εθνικής ημών Συνελεύσεως είναι αξιοσημείωτον, διότι ίδρυσε μετά τόσων αιώνων στέρησιν, το πρώτον εν Ελλάδι ελεύθερον πολίτευμα και ακόμη διότι μαρτυρεί περί της επιδράσεως των ιδεών της Γαλλικής Επαναστάσεως εις την συνείδησιν στρωμάτων τινών του λαού και των πολιτικών ηγετών αυτού. Και ειδικώτερον όχι μόνον αι οργανωτικά βάσεις του πολιτεύματος της Επιδαύρου είναι εις πολλά σημεία εμπνευσμένοι από τα Γαλλικά Συντάγματα του 1793 και του 1795 -όπως λ.χ. το πολυμελές της εκτελεστικής εξουσίας- αλλά και οι απώτεροι σκοποί της Επαναστάσεως συμπίπτουν προς το θεμελιώδες αίτημα του κινήματος της αστικής τάξεως, όπως διεκηρύχθη από την Γαλλικήν και προ αυτής από την Αμερικανικήν Επανάστασιν.

A. Σβώλου, Τα Ελληνικά Συντάγματα, σσ. 64-65

Δ 1

Με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις και το παράθεμα:

A. Να αναφερθείτε στο κίνημα του Πλαστήρα 1933 και στις συνέπειές του. (13μονάδες)

B. Να εξηγήσετε γιατί το κίνημα του Βενιζέλου απέτυχε το 1935. (12 μονάδες)

ΠΗΓΗ Α

Πραξικόπημα Πλαστήρα 1933

Στις εκλογές του Μαρτίου, που πραγματοποιήθηκαν με πλειοψηφικό εκλογικό σύστημα, οι αντιβενιζελικοί, μετά την προσχώρηση των Κονδύλη και Χατζηκυριάκου, κέρδισαν τις περισσότερες έδρες. Τα βενιζελικά κόμματα, αναλυτικότερα, υπό την επωνυμία «Εθνικός Συναπισμός» είχαν συγκεντρώσει ποσοστό 46,3% έναντι του 46,1% της αντιβενιζελικής «Ηνωμένης αντιπολίτευσης». Την ίδια νύχτα, ο στρατηγός Πλαστήρας για να προλάβει, καθώς ισχυρίστηκε, την επιβολή δικτατορίας από τους «Λαϊκούς», ηγήθηκε πραξικοπήματος. Την επομένη δε απευθύνθηκε με το ακόλουθο διάγγελμα στον ελληνικό λαό: «Δύο εν συνεχεία εντός πέντε μηνών εκλογαί απέδειξαν εκείνο το οποίον παρ' όλων επιστεύετο, ότι το κοινοβουλευτικόν πολίτευμα εκτός των άλλων του βαθέων ελαττωμάτων δια τα οποία υποκύπτει ολοέν εις περισσότερας χώρας, έχει παρ' ημίν επί πλέον το θανάσιμον δια την χώραν μειονέκτημα να μη δύναται με κανέν εκλογικόν σύστημα ν' αποδώση Κυβέρνησιν βιώσιμον. Αιχμάλωτον της δημαγωγίας από φύσεως το κοινοβουλευτικόν πολίτευμα επέφερον εδώ όχι μόνον κυβερνητικήν αδυναμίαν,

αλά και ενίσχυσιν του κομμουνισμού τόσο μάλλον επίφοβον καθ' όσον συμπίπτει ακριβώς με την αδυναμίαν αλλά και ενίσχυσιν του κομμουνισμού τόσο μάλλον επίφοβον καθ' όσον συμπίπτει ακριβώς με την αδυναμίαν αναδείξεως ισχυράς κυβερνήσεως. Παρά πάσαν προσπάθειάν μου το ολέθριον τούτο αποτέλεσμα εγκολπούν βεβαίους κινδύνους ακυβερνησίας και οικονομικής συμφοράς δια την χώραν δεν έγινε δυνατόν να αποτραπή και την νύκτα σήμερον η απειλή της διασαλεύσεως της τάξεως και της αδελφοκτόνου αναρχίας εξεδηλώθη ωμή.

Κατόπιν τούτου ηναγκάσθην να παρέμβω. .... Οι χρηστοί και τίμιοι πολίται εις το μέτρον τούτο οφείλουν να ίδουν μονον την απόφασιν μου ν' ασφαλίσω την γαλήνην και μιαν κυβέρνησιν στερεάν δι' όλων των μέσων. Με τον Θεόν, με τον Λαόν, και την ένοπλον εκδήλωσίν του, τας αμυντικάς δυνάμεις της Χώρας, εμπρός δια την Πατρίδα και τα ανώτερά της συμφέροντα».

Π. Πετρίδη, ό.π., σσ. 176-178

ΠΗΓΗ 2

Βενιζελικοί αξιωματικοί διοργάνωσαν, υπό την ενθάρρυνση του Βενιζέλου, κίνημα που εκδηλώθηκε την 1η Μαρτίου 1935. Ουσιαστικό κίνητρο των κινηματιών υπήρξε η «αποτελεσματική» προστασία του δημοκρατικού πολιτεύματος, που απειλούνταν, κατά τις εκτιμήσεις τους, από την κυβέρνηση Τσαλδάρη και τους εν γένει αντιβενιζελικούς. Στο μεταξύ όμως είχαν συσσωρευτεί και νέοι λόγοι έντασης ανάμεσα στους κυρίαρχους διεκδικητές της εξουσίας (πέραν του πραξικοπήματος Πλαστήρα το 1933 και της απόπειρας κατά του Βενιζέλου), φορτίζοντας έντονα πάλι το πολιτικό κλίμα, όπως η διάσταση στο Βαλκανικό σύμφωνο, η ανακίνηση του θέματος της στρατιωτικής επετηρίδας και ο εκλογικός νόμος.

Το κίνημα της 1ης Μαρτίου, με ιδεολογικό προπέτασμα, είχε αποφασιστεί από τον Βενιζέλο και τους συνεργάτες του με προσωπικά κατά βάση ελατήρια. Η έλλειψη αρχηγού όμως και προπαγανδιστικής προπαρασκευής, εφόσον δεν είχε μεσολαβήσει καμία προεργασία να πειστεί η κοινή γνώμη για το μέγεθος της απειλής του δημοκρατικού πολιτεύματος, συντέλεσαν τελικά στην αποτυχία του κινήματος, παρά την ανάληψη την ύστατη στιγμή της αρχηγίας από τον ίδιο τον Βενιζέλο.

Παύλος Πετρίδης, Το «βενιζελικό» κίνημα, της 1^{ης} Μαρτίου 1935 και η ανακίνηση του καθεστωτική, σσ.181-182.

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ 5

ΙΣΤΟΡΙΑ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΤΜΗΜΑΤΑ: Γ΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑ Α1

Να δοθούν οι ορισμοί στους παρακάτω όρους:

Προσωρινό πολίτευμα Επιδάουρου

Β' Εθνοσυνέλευση Άστρους

Ναπαίοι

Ορεινοί

Πεδινοί

Αντιπολιτευτικοί όμιλοι

Αρχή της δεδηλωμένης

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

Να χαρακτηριστούν οι παρακάτω προτάσεις ως σωστές ή λανθασμένες, αντικαθιστώντας τις λανθασμένες με τις αντίστοιχες σωστές:

1. Στην Πελοπόννησο κυριαρχούσαν ως πάτρωνες οι μεγαλοαρχοντοί.
2. Με το Προσωρινό Πολίτευμα της Επιδάουρου, ο Δημήτριος Υψηλάντης κατόρθωσε να γίνει ρυθμιστής της κατάστασης που επικρατούσε το 1822.
3. Ο δεύτερος εμφύλιος πόλεμος του 1824 τετέλειωσε με τη νίκη των νησιωτών.
4. Ο Βενιζέλος πήρε εντολή σχηματισμού κυβέρνησης μετά την παραίτηση του Ιωάννη Καποδίστρια (6 Οκτωβρίου 1910).
5. Το 1917 ιδρύθηκε το Σ.Ε.Κ.Ε από συνέδριο σοσιαλιστών.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Β1

Να δοθούν δίπλα στις χρονολογίες τα αντίστοιχα γεγονότα:

-1825:

-1862:

-1897:

-15 Αυγούστου 1909:

-5 Σεπτεμβρίου 1910:

-22 Αυγούστου 1910:

-26 Σεπτεμβρίου 1910:

-1920:

-1918:

-1922:

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β2

Να αναφερθείτε στις αιτίες του εθνικού διχασμού, στα πρόσωπα ανάμεσα στα οποία έλαβε χώρα και στις εκδηλώσεις του. Ποια συνθήκη στο διάστημα 1915-1920 δικαίωσε την πολιτική του Βενιζέλου;

Μονάδες 5

ΘΕΜΑ Β3

Τι γνωρίζετε για το σύνταγμα του 1927 και την τρίτη φάση (1933-1935) που προηγήθηκε της δικτατορίας του Ι. Μεταξά;

Μονάδες 5

ΘΕΜΑ Γ1

Αντλώντας στοιχεία από τις ιστορικές γνώσεις, αλλά και τις παρακάτω πηγές να επισημάνετε τους κοινωνικούς και οικονομικούς παράγοντες που συνέβαλαν στην εκδήλωση του κινήματος του Στρατιωτικού Συνδέσμου στο Γουδί και στα χαρακτηριστικά του.

Μονάδες 25

Κείμενο Α

«... Αναμφίβολο είναι πως το Γουδί βρήκε λαϊκή ανταπόκριση, πως απάντησε πράγματι σε κάποιες κοινωνικές αναζητήσεις. Η μεγάλη δε λαϊκή συγκέντρωση συμπαραστάσης της 14.09.1909 που οργανώθηκε από βιομήχανους, έμπορους, βιοτέχνες, ελεύθερους επαγγελματίες κ.λπ. (...) πρόβαλε και καθαρά αστικές διεκδικήσεις, όπως προστασία της παραγωγής, δίωξη της τοκογλυφίας, προοδευτικότητα των φόρων, πάταξη της μεροληψίας και της πολιτικής φαυλότητας, σε σχέση, ιδιαίτερα, με τους διορισμούς στο δημόσιο οπαδών του κυβερνώντος κόμματος, κ.λπ.»

(Θ. Διαμαντόπουλος, Η ελληνική πολιτική ζωή: εικοστός αιώνας, Αθήνα, 1997 σ. 65)

Κείμενο Β

«Ο Λαός των Αθηνών και του Πειραιώς εις πάνδημον συνελθών συλλαλητήριον, ίνα σκεφθή περί των Κοινών, ήτοι περί γενικής των κακώς εχόντων ανορθώσεως, πολιτικής τε και στρατιωτικής, ην από μακρού ήδη χρόνου επόθησε και εξήτησε και την οποίαν το κίνημα της 15 Αυγούστου ανέλαβε να πραγματοποιήση αποβλέπων εις το ότι τα έννομα συμφέροντα και δικαιώματά του ουσιωδώς εθυσιάσθησαν υπό το ευπρόσωπον κάλυμμα ελευθέρου πολιτεύματος, των αντιπροσώπων αυτού μεταβληθέντων εις ιδιοτελή ολιγαρχίαν, αντικαταστήσασαν τον Νόμον δια της θελήσεώς της, συνεταιρισθείσαν δε μετ' αφορολογήτου πλουτοκρατίας, ενώ αυτός στενάζει υπό το βάρος των αδικωτάτων φόρων (...) χωρίς ν' απολαμβάνη ως αντάλλαγμα την ασφάλειαν της ζωής, τιμής και ιδιοκτησίας του (...) Αξιοί να ίδη την Κυβέρνησιν υποβάλλουσιν το ταχύτερον εις την Βουλήν και ταύτην ψηφίζουσιν άρτιον σύστημα νομοθεσίας, υπό το πνεύμα πολέμου κατά της συναλλαγής, ανορθώσεως όλων των κλάδων της διοικήσεως και προστασίας της παραγωγής, ιδία δε (...) Να ληφθή πρόνοια περί βελτιώσεως της τύχης του εργάτου, δουλεύοντος ήδη την χειρίστην των δουλειών προς το κεφάλαιον δι' έλλειψιν παντός προστατευτικού αυτού νόμου» **Γιάννης Κορδάτος, Ιστορία της νεώτερης Ελλάδας, Ε', σ. 132-134. (Ψήφισμα των επαγγελματικών σωματείων Αθηνών-Πειραιώς την ημέρα του συλλαλητηρίου)**

Κείμενο Γ

Ο στρατιωτικός σύνδεσμος, φορέας του κινήματος του 1909, δεν διακατεχόταν από προθέσεις ριζικών μεταρρυθμίσεων στο ζήτημα ειδικότερα της μορφής του πολιτεύματος, καθώς είχε συμβεί, άλλωστε, με τους επαναστάτες του 1843 και του 1862. Στη διακήρυξη των στρατιωτικών «προς τον βασιλέα, την κυβέρνησιν και τον λαόν», αποσαφηνιζόταν ότι: «Ο στρατιωτικός Σύνδεσμος δεν επιδιώκει την κατάργησιν της Δυναστείας ή την αντικατάστασιν του Βασιλέως, ούτινος το πρόσωπον είναι ιερόν δια τους αποτελούντας αυτόν, ουδ' επιθυμεί να εγκαθιδρύση την απολυταρχίαν, ή την στρατοκρατίαν, ή να θίξη καθ' οιονδήποτε τρόπον το Συνταγματικόν Πολίτευμα, διότι οι αποτελούντες αυτόν αξιωματικοί εισί και αυτοί πολίται Έλληνες και έχουσιν ορκισθή εις την τήρησιν του Συντάγματος», ενώ η κυβέρνηση Δ. Ράλλη καλούνταν επιτακτικά να σπεύσει: «εις σύγκλησιν της Βουλής προς ψήφισιν των προς επίτευξιν του Εθνοσωτηρίου τούτου έργου αναγκαιούντων έργων. Η ανάγκη δε της άμέσου συγκλήσεως της Βουλής είναι αναπόδραστος, διότι η διάλυσις αυτής καί η διεξαγωγή εκλογών απαιτούσι χρόνον πολύν, η δε απώλεια

και του ελαχίστου χρόνου μάτην κατά τας παρούσας περιστάσεις είναι αδίκημα προς την Πατρίδα».

Π. Πετρίδη, Πολιτικές δυνάμεις και συνταγματικοί θεσμοί στη νεώτερη Ελλάδα, σ. 79-81

ΘΕΜΑ Δ1

Αφού μελετήσετε τα παραθέματα που ακολουθούν και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις:

α) να αναφερθείτε στα αντιβενιζελικά κόμματα εν γένει και στο ραλλικό και θεοτοκικό κόμμα ειδικότερα

β) να εντοπίσετε τις διαφορές ανάμεσα στα αντιβενιζελικά κόμματα και τους Φιλελεύθερους

Μονάδες 25

Πηγή 1

Το ραλλικό κόμμα

(...) Οι Ραλλικοί θεωρούσαν τα συνδικάτα και τους εργατικούς αγώνες δυσάρεστους νεωτερισμούς σε σημείο που πρότειναν να κατοχυρωθεί συνταγματικά ότι τουλάχιστον οι δημόσιοι υπάλληλοι δεν μπορούσαν να συνδικαλιστούν παρά μόνο με την (ανακλητή) άδεια της εκτελεστικής εξουσίας. Όταν το 1914 η κυβέρνηση των Φιλελευθέρων απάντησε σε απεργία των σιδηροδρομικών με νόμο που επέτρεπε την επιστράτευση τους, η κοινοβουλευτική ομάδα των Ραλλικών υποστήριξε το νομοσχέδιο, επισημαίνοντας ότι κατατέθηκε με καθυστέρηση. Με την ευκαιρία ο αρχηγός τον κόμματος επέκρινε στη Βουλή τις συνεπαγωγές της φιλελεύθερης κοινωνίας: την «υπερεκτίμηση» της εργασίας, τη διάλυση της «κοινωνικής αλληλεγγύης» μέσω των σύγχρονων μεθόδων των εργατικών αγώνων, τον «εκβιασμό» και την «αναρχία». Το σύνταγμα, είπε, δεν αναγνώριζε τάξεις, αλλά η παραχώρηση του δικαιώματος της απεργίας τις εμπειρείχε. Στην αντιπαράθεση με τον Βενιζέλο φάνηκε ότι οι δύο πολιτικοί ξεκινούσαν από διαφορετικές προϋποθέσεις. Ο συντηρητικός Ράλλης από τις άμεσες εμπειρίες της προβιομηχανικής βιοτεχνίας, όπου ο φιλόπονος ήταν εύκολο να φτιάξει κάτι και να γίνει κύριος τον εαυτό του, ο φιλελεύθερος πρωθυπουργός έχοντας κατά νου την τάση προς το μέλλον με την ανάπτυξη μεγάλων επιχειρήσεων που θα απασχολούσαν μάζες εργατών, οι οποίοι δεν θα είχαν καμία δυνατότητα να αποταμιεύσουν με φιλοπονία και οικονομία το αναγκαίο κεφάλαιο για τις επενδύσεις μιας σύγχρονης επιχείρησης και θα παρέμεναν ως εκ τούτου σε σχέση εξαρτημένης εργασίας. Ο πρώτος έβλεπε στην απεργία την επικίνδυνη διατάραξη μιας πατριαρχικής κοινωνικής δομής, ο δεύτερος το αναγκαίο μέσο των εργατικών

αγώνων στη μαζική βιομηχανική κοινωνία, το οποίο επιβαλλόταν να περιοριστεί μόνο για χάρη της κοινωνικής τάξης πραγμάτων και της αποτελεσματικότητας της οικονομίας και της δραστηριότητας της κυβέρνησης. **Η. Gunnar, Τα πολιτικά κόμματα στην Ελλάδα, 1821-1936, τόμος Β', εκδ. ΜΙΕΤ, Αθήνα 2006; σελ. 820-82**

ΠΗΓΗ 2

Το κόμμα του Θεοτόκη

Σχετικά συγκρατημένη και με διαφοροποιήσεις ήταν η τακτική του κόμματος του Θεοτόκη, η οποία, παρά τη διαφορετική της άποψη για τη νομική πλευρά της διάλυσης της Α Αναθεωρητικής Βουλής το 1910, δεν είχε συμμετάσχει στις εκλογές και είχε επανέλθει στη Βουλή επίσης το 1912. Η συντηρητική αντίληψη για την κοινωνία και το διαφορετικό πολιτικό ύφος μπορεί να χώριζαν τους Θεοτοκικούς από τους Φιλελεύθερους – στα πρακτικά ζητήματα όμως η απόσταση ήταν πολύ μικρότερη από εκείνη μεταξύ Φιλελευθέρων και Ραλλικών. Οι Θεοτοκικοί ήθελαν να βελτιώσουν τη φιλελεύθερη πολιτική, να διορθώσουν τα λάθη του Βενιζέλου. Τα δύο κόμματα συμφωνούσαν για τη συγκέντρωση όλων των δυνάμεων στον εξοπλισμό, ζήτημα για το οποίο ειδικά ο Θεοτόκης τόσα είχε προσφέρει – ενστάσεις υπήρχαν όμως κατά της δημοσιονομικής πολιτικής και της διαμόρφωσης του προϋπολογισμού. Το πρόγραμμα του κόμματος στην κοινωνική πολιτική ήταν επίσης μετριοπαθές. Οι Θεοτοκικοί επέκριναν τον Βενιζέλο, επειδή με το ένα χέρι μοίραζε υποσχέσεις στους «πλουτοκράτες» και με το άλλο στους εργάτες. Ο Θεοτόκης υποσχόταν φορολογικές ελαφρύνσεις για τα χαμηλά εισοδήματα και τους αγρότες, τόνιζε όμως ταυτόχρονα ότι με τους νόμους για την προστασία της εργασίας η κυβέρνηση δημιουργούσε «ορέξεις» τις οποίες δεν μπορούσε να ικανοποιήσει. Σε σχέση με το δικαίωμα της απεργίας, ο Θεοτόκης υποστήριζε κατά βάση τις ίδιες θέσεις με τον Βενιζέλο και το υπερασπιζόταν ως στοιχείο της ελευθερίας των συμβάσεων – θεωρούσε ωστόσο τους εργατικούς αγώνες καταστροφικούς, επειδή η οικονομία ήταν αδύναμη. Στην εξωτερική πολιτική ο Θεοτόκης ενθάρρυνε το 1912 την κυβέρνηση να συμμετάσχει στον πόλεμο στο πλευρό της Ιταλίας, συμφώνησε όμως αργότερα με τον Ράλλη στην καταρχήν κριτική της πολιτικής συμμαχιών, της εισόδου της Ελλάδας στον Α' Βαλκανικό πόλεμο και στην Ειρήνη του Βουκουρεστίου.

Η. Gunnar, Τα πολιτικά κόμματα στην Ελλάδα, 1821-1936, τόμος Β', εκδ. ΜΙΕΤ, Αθήνα 2006, σελ. 827-828

ՀԻՉՈՎԱԿԻ